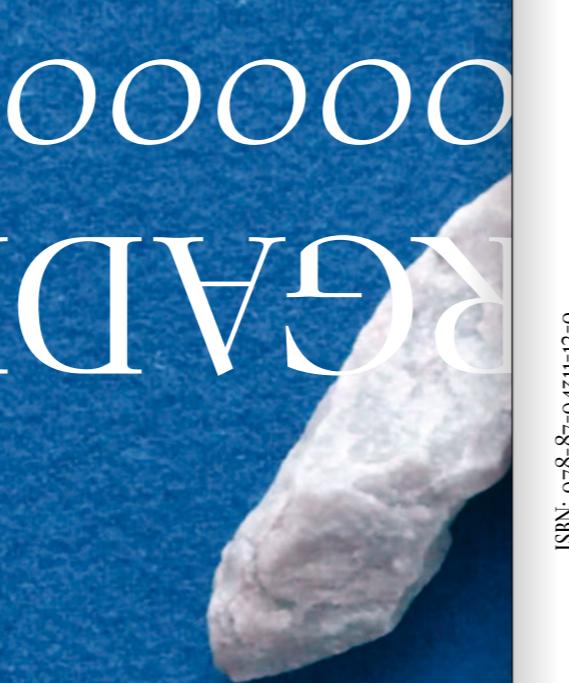

Nanna Elvin
Hansen

Groundings

OVERGADEN

ISBN: 978-87-94511-12-0
EAN: 9788794511120

Nanna Elvin Hansen
Groundings
Udstillingsperiode: 27.05.2023 – 06.08.2023

O - OVERGADEN nedan vandet 17, 1414 København K,
overgaden.org

Det er en stor fornøjelse at introducere denne publikation, der udkommer i forbindelse med Nanna Elvin Hansens soloudstilling på O - Overgaden. Siden 2021 har O - Overgaden med støtte fra Augustinus Fonden produceret en monografisk serie af publikationer, der udgives i forbindelse med kunsthallens større soloudstillinge. Publikationernes målsætning er at udvide samtalerne under og efter udstillingerne og åbne op for, at nyt materiale kan udspringe heraf. I dette tilfælde har vi været heldige at få bidragsyderne Kate Johanne Utsi, Marianne Lien og Godofredo Pereira ombord, og vi er meget taknemmelig for alle tre bidrag. Dertil skal der lyde en stor tak til O - Overgadens egen redaktør Nanna Friis og til det grafiske designteam på fanfare for deres altid store arbejde. Sidst, men ikke mindst, en særligt varm tak til kunstneren for at dele sit materiale – fra koncept til udvidede samtaler – med os alle sammen, både gennem udstillingen og denne publikation.

Nanna Elvin Hansen arbejder i gråzonen mellem kunst, research og græsrodsaktivisme. Hendes film- og lydværker – som typisk skabes i kollektive konstellationer – peger på, hvordan strukturel ulighed og historiske magtforhold stadig i dag har konsekvenser for menneskerettigheder, materialeudvinding og menneskelig såvel som ikke-menneskelig migration.

Til sin soloudstilling på O - Overgaden, som er Hansens første store institutionelle præsentation, har hun skabt den omfattende nye film- og lydinstallation *Groundings* i samarbejde med bl.a. lydkunstner Eliza Božek. Hansens projekt er baseret på længerevarende research omkring kvartsitminen ved bjerget Giemaš i samisk Nordnorge og borer sig ind i spørgsmålet om, hvilke menneskeskabte systemer der kontrollerer jordens ressourcer i dag: Hvordan den teknologiske udvikling bestandigt øger kortlægningen, analysen, udvindingen af og profitten på jordens råstoffer og undergrund – heraf *Groundings* – samt ikke mindst, hvordan et kernemateriale bag denne magt- og geopolitiske udvikling ofte er netop jordens råstoffer (tænk blot på chippen i din smartphone).

Helt konkret starter Hansens undersøgelse i de optiske spejle (også kaldet SiC-optikker), der bruges i det net af satellitter, som overflyver jorden dagligt. I den filmiske prolog, skabt sammen med datatekniker Halfdan Mouritzen, som vises på et større bord i udstillingens første rum, følger vi kunstneren navigere gennem satellitbilleder filmet med denne optikteknologi – en slags ekstremt optimerede ‘øjne’ – der muliggør,

INTRODUCTION

at man på enorme afstande kan ‘se’, overvåge eller fjernregistrere alt fra jordlag og landmasser til migration. Konkret er de optiske spejle skabt af det ekstremt hårde materiale siliciumkarbid, der også bl.a. bruges som varmeskjold på rumraketter. Via satellitindustriens højteknologiske produktionskæder forfølger Hansen siliciumkarbid-spejlene til deres grundbestanddel: stenen kvartsit (kunstneren forsøgte faktisk at få tilladelse fra forskellige producenter til at filme selve tilblivelsen af de optiske spejle, men blev afvist). Det viser sig, at en af verdens største kvartsitminer, der udvinder ca. 850.000 megaton årligt fra bjerget Giemaš, ligger i et tidligere dansk kontrolleret område: samisk Nordnorge ved den affolkede bygd Austertana tæt på den russiske og finske grænse. Og det viser sig, at den største aktieindehaver bag udvindningsfirmaet er China National BlueStar, som aktuelt planlægger at udvide minen til seks gange dens nuværende størrelse. Kort sagt: stenbruddet kontrolleres af en kinesisk investor i et geopolitisk minefelt, ikke mindst fordi den lokale, samiske urbefolkning delvist stadig lever af rentsdyrdrift i området.

I udstillingens hovedrum er kvartsitstenen det tilbagevendende omdrejningspunkt for en altopslugende lyd- og filmcollage. Med stenen som et materIELT eller tingsmæssigt vidne tages den besøgende med gennem udvindingens cyklus fra kvartsit til siliciumkarbid og de optiske spejle. Vi følger en sejtur rundt om bjerget Giemaš og videre ind i stenbruddet (på skærmen til højre), en droneoverflyvning af lokale rentsdyrspor, hvor mineselskabet pt. ønsker at udvide udvindingen (stor skærm på gulv) og et close-up af kunstneren og Božeks hænder, som sorterer kvartsit, siliciumkarbid og optiske spejle (mindre skærm til venstre).

Hansen frembringer således, via stenen, et materialemaessigt tværsnit gennem den globalt kontrollerede jord- og minedrift, økonomisk gevinst og en øget industri af transnational (satellit) overvågning samt relaterede spørgsmål om konsekvenserne for en lokal økologi og urbefolkning. Materialet – kvartsiten – bliver et startpunkt for en lige delt graverjournalistisk og poetisk rejse ind i diskussionen om, hvad denne sten kan bevidne af geopolitisk (rov)drift på jorden. Udstillingen stiller således spørgsmål ved, hvem – menneske eller ej – der får lov til at stille politiske krav og bestemme over et landskab?

Rhea Dall,
Leder, juni 2023

FORSTYR- RELSE

AFFEKTIVE FREMTIDER OG UFORKLARLIGE
TILSTEDEVÆRELSER I GIEMAŠ, FINNMARK

Marianne Lien

Jeg havde altid lagt mærke til Giemaš-bjergets lagdeling, måden det hælder på i aftensolen som en opretstående sandwich, som om det svajer, falder og på et tidspunkt er frosset. Men jeg havde aldrig rigtig set østsiden af bjergskråningen, det sandfarvede vejnet, der gnaver sig ind i bjerget, før den sommer. Ingen havde fortalt mig det, og jeg tror aldrig, jeg havde spurt. Bjerget er nemt at huske, dets stejle lagdeling skiller sig ud i landskabet, når man tager vejen fra Deatnu-floden og nordpå over Varanger-halvøen mod Barentshavets norske kyst. Mellem halvøen og en flodstrekning, der ligger brak, markerer bjerget en brat overgang mellem vådområdet mod syd og bjergplateauet mod nord. For nogle er det det eneste velkendte syn langs denne rute, hvor bjerget falder stejlt ned i vandet. For andre er det et levested: eftersom floden snævrer sig ind, er det et oplagt sted at fiske, og man befinner sig i udkanten af et græsningsområde til rensdyrene lige på ruten til deres årstidsbestemte træk. Områdets kvartsitbrud ligger i Juovlauotna (Austertana på norsk), en bygd med færre end 200 indbyggere i nærheden af Deatnu-floden. Deatnu er både navnet på floden og på den kommune, der omgiver stenbruddet.

Åben minedrift er en hyppigt tilbagevendende kilde til kontroverser både i og uden for Arktis. Arbejdets invasive teknologier ødelægger landskabet og skaber desuden uoprettelige forandringer af specifikke levevilkår i de berørte områder. Som regel udfolder disse kontroverser sig steder, hvor den oprindelige befolnings måder at interagere med naturen i forvejen er under pres. Med begrebet *ekstraktivisme* refererer jeg til processer, hvor store virksomheder udfører omfattende og irreversibel udvinding af ikke-vedvarende energi såsom mineraler, kul eller olie. Ekstraktivisme betegner ikke kun de materielle processer, men også den ideologi og det konceptuelle begrebsapparat, der understøtter denne praksis og som sædvanligvis involverer en naturalisering af ressourcer som værende noget man kan tage og ejer.¹

1. Se fx Frida Hastrup & Marianne E. Lien, "Welfare frontiers? Resource practices in the nordic arctic Anthropocene", *Anthropological Journal of European Cultures*, vol. 29, no.1 (2020): v-xii; Tanya Richardson & Gisa Weszkalnys, "Introduction: Resource materialities", *Anthropological Quarterly*, vol. 87 no.1 (2014): 5-30.

Når jeg forsøger at spore mig ind på den ujævne udfoldelse af en potentiel fremtid, et rygte, en udsigt eller en afbrydelse, er jeg særligt opmærksom på de affektive dimensioner af ressource-ekstraktivismen og selve processens fragmenterede natur, eftersom spørgsmålet spidser til i forhold til en foreslægt udvidelse af netop kvartsitbrud på Giemaš-bjerget. Jeg beskæftiger mig med dette stenbrud og de aktuelle kontroverser omkring det som en anledning til at anvende forskellige manifestationer af det såkaldt virkelige.

Der er sen aftensol i øjnene, da jeg nærmer mig Stjernevann – Nástejávri på Sámi – en sø på bjergplateauet lige nord for Juovlauotna, hvor rensdyr-siidaens* overhoved har slæbt lejr for sommeren. Der kommer røg ud af hans laavo.* Jeg parkerer bilen og håber at få mulighed for at gennemgå nogle feltnoter fra et tidligere besøg. I august skal kalvene mærkes, inden rensdyrene bevæger sig mod deres efterårsgræsning. Med sine omkring 4000 dyr er siidaen travl i adskillige uger. Dagen forinden overværede jeg afmærkningen af kalvene i rensdyrfolden, men i dag har Frode, min kontaktperson, der netop er færdig med dagens arbejde, mere lust til at slappe af i solen og holde øje med bålet. "Lad være med at gå ind", siger han, "du kommer til at lugte af røg". Frode lægger pil på bålet, han siger, at det får kødet til at blive rødt. Siger, at det er den samme kalv, som jeg så i går i folden, såret. I morgen kan jeg smage den. Men i dag vil han tale om noget andet. Frode fortæller mig, at han er bekymret, det handler om kvartsitbruddet. Sagen forstyrrer hans nattesøvn, han vågner om natten og spekulerer på, hvad han skal stille op. Mens vi sidder ved lavvoen, får jeg at vide, at der er et kvartsitbrud i Juovlauotna, at det har ligget der i over 40 år og er ejet af den lokalkendte virksomhed Elkem. Et par år forinden blev Elkem opkøbt af kinesiske investorer, og de nye ejere planlægger at udvide bruddet.

De hævder, at kvartsitten, der findes i stenbruddet kun holder et par år mere, så for at sikre stenbruddets kontinuitet er de nødt til at etablere et nyt, stort område til kvartsitudvinding. Med den planlagte udvidelse vil kvartsitbruddet nå helt hen ved siden af området, hvor rensdyrene samles, helt op til det indhegnede område der kaldes 'græsningshaven'. Rensdyrene græsser helst af vilde planter, og de bevæger sig frit det meste af tiden. Græsningshaven er det sted, de er samlet om sommeren, mens kalvene mærkes. Det er et stort område, og det er det nødt til at være, så rensdyrene kan få føde nok til at klare sig, indtil de bevæger sig videre til deres efterårsgræsning og derefter, et par måneder senere, bevæger sig mod det sund, hvor de kan krydse Deatnu-floden og nå deres vinterområde længere mod syd.

Da jeg kører tilbage fra søen, genkalder jeg mig brudstykker af andre samtaler, hvor det samme kvartsitbrud er kommet op: en episode i 1973, hvor man skød dynamit af i nærheden af Giemaš. En kæmpe sten rev sig løs og begravede knusningsanleggets fundament. De ældre mente, at man aldrig skulle have gjort det så tæt på sieidi.*

En anden gang kom jeg forbi Juovlauotna med en ven fra kysten, vi kørte så langt vi kunne i retning af stenbruddet. Få minutters gang fra den nærmeste parkeringsplads kunne vi gå på opdagelse i den kæmpemæssige, udhulede mineskakt – som hvis en enorm skabning havde taget en bid af landskabet. Vi nærværedede det tunge maskineri i tomgang, og grusvejene der krydsede frem og tilbage over størstedelen af den østvendte bjergskråning. Dette var altså et kvartsitbrud: nærmest usynligt for dem, der bliver på hovedvejen, og meget større end vi troede. Et par dage forinden havde min ven fortalt om en ulykke, hun havde hørt om, hvor en stor kamphesten havde løsrevet sig og var faldet i vandet. Hun hørte om det, fordi en ældre samisk mand havde forudset, at det ville ske. Men hun vidste ikke meget om det, og foreslog, at jeg talte med nogle andre – måske rensdyrhyrderne vidste noget? Disse samtaler blev mine første møder med regionen, der både opfattede sieidi som en relationel nutidskraft og som en enhed med en agens, der potentielt kunne gibe ind i begivenhedernes gang. Sieidi er velkendte figurer i samisk religion. De er kendt som en slags samiske offersten og findes mange steder i det nordlige Skandinavien. Mange er glemt, men nogle består som levn fra en tid, hvor jorden var i live og besad kræfter, der overskred ontologiske antagelser om 'det virkelige' i den gængse, offentlige forstand. Selvom stenene som regel klassificeres som 'kulturarv', er de mere end fortidsrelikvier.

Varanger-halvøen har ikke mange fællestræk med de Andes-verdener, der beskrives i redegørelser for kosmologier relateret til andet-end-menneskelige arter, som minekontroverserne puster liv i – f.eks. dem der beskrives af de la Cadena (2015) og Li (2015).² Ikke desto mindre er associationen mellem hellige sten og urbefolkninger ganske potent. Når tilsyneladende ubevægelige materialer tilskrives agens, er det ikke nogen bagatel.³ Som Kristina Lyons minder os om, har dette været "the grounds on which to dehumanize colonized and enslaved peoples for their so-called pre-modern mentalities".⁴ Mine kontaktpersoner i Nordnorge er temmelig påpasselige med at bevæge sig i retning af overtro, og det er jeg også. I en 'moderne' opfattelse af verden, er der indlejret en overbevisning om, at materialer grundlæggende er ubevægelige og livløse, og enhver antydning af, at det skulle forholde sig anderledes, er 'myter' eller 'overtro'. Den fremherskende diskurs i Norge informeres af en relativt sekulær udgave af kristendom.

2. De la Cadena, M. (2015). *Earth Beings. Ecologies of Practice across Andean Worlds*. Durham: Duke University Press. Li, F. (2015). *Divergent worlds. mines, aquifers and sacred mountains in Peru*. *Anthropologica*, 55(2), 399-411.

3. Elizabeth Povinelli, "Do rocks listen? The cultural politics of Apprehending Australian Aboriginal Labor", *American Anthropologist*, vol. 97 no. 3 (1995): 505-518.

4. Kristina M. Lyons, *Vital Decomposition* (Durham: Duke University Press, 2020), p. 42.

Norges luthersk-protestantiske kirke indeholder få og simple ritualer og lægger vægt på en individualiseret, personlig tro på Jesus. Derfor lærer nordmænd at sætte pris på deres miljø og omgivelser gennem den videnskabelige realismes metafysik. Gennem uddannelse og offentlig debat har dette indflydelse på både den samiske og den norske befolkning, men konsekvenserne er formentlig forskellige for de to befolkningsgrupper på grund af den lange og dystre historie om samisk assimilering – og måden hvorpå netop assimileringpolitiken i Sápmi var særligt brutal over for samisk tro og religiøs praksis.

Anerkendelsen af samerne som en urbefolkning og grundlæggelsen af et samisk parlament i 1989 var en sen respons på et århundrede med norsk kolonisering af det samiske samfund. Revitaliseringen af etnisk samisk identitet og sprog har gjort det nemmere for den yngre generation at identificere sig som samisk, men det har ikke nødvendigvis udfordret den moderne, sekulære fornuftslogiks dominans – særligt ikke i den offentlige diskurs. Derimod kan man argumentere for, at den politiske indsats, der lagde en dæmper på den allermest intensive assimilering, baserede sig på en ide om "equality as sameness"⁵ ved hjælp af dikotomisering og komplementarisering af etniske symboler.⁶ Den samiske revitalisering blev opnået gennem etableringen af adskillige institutioner, der mimer den norske stat (et samisk parlament, en samisk nationaldag, et samisk flag og lignende), men man satte sjældent spørgsmålstege ved det sekulære, videnskabelige fundament, som understøtter den norske (og dermed også samiske) politiske diskurs. I stedet for at opbygge ontologiske forskelle – hvad la Cadena og Blaser⁷ (2018) betegner som et "pluriverse" – er de samiske konceptualiseringer og praktiseringer af verden ikke blot blevet ignoreret, men også "made unintelligible and unimaginable as possibly appropriate descriptions of reality".⁸

Den planlagte udvidelse af stenbruddet vil ikke kun forstyrre rensdyrenes græsning. Adskillige andre praksisser og landskaber er i risikozonen, blandt andet Mjelkeváaggi, en sø der er rig på arktiske ørreder og undervandsliv i det hele taget. På Frodes opfordring tog jeg kontakt til Yngve, som for nylig havde sagt fra over for Elkem til en offentlig høring, og som havde forberedt en PowerPoint-præsentation med detaljerede udlægninger af adskillige potentielle konsekvenser ved den planlagte udvidelse for de forskellige lokale livsgrundlag. Jeg mødtes med Yngve i hans hus i Lavvonjarg, en lille bygd ved det sund der markerer indgangen til fjorden, hvor kvartsitbruddet ligger.

5. Marianne Gullestad, *The Art of Social Relations* (Oslo: Scandinavian University Press, 1992).

6. Harald Eidheim, *Aspects of the Lappish Minority Situation* (Oslo: Universitetsforlaget, 1972), p. 75.

7. Marisol de la Cadena & Mario Blaser, *A World of Many Worlds* (Durham: Duke University Press, 2018).

8. Liv Østmo & John Law, "Mis/translation, colonialism, and environmental conflict" *Environmental Humanities*, vol. 10 no. 2 (2018): 350.

Jeg havde altid lagt mærke til Giemaš-bjergets lagdeling, måden det hælder på i aftensolen som en opretstående sandwich, som om det svajer, falder og på et tidspunkt er frosset. Men jeg havde aldrig rigtig set østsiden af bjergskråningen, det sandfarvede vejnet, der gnaver sig ind i bjerget, før den sommer. Ingen havde fortalt mig det, og jeg tror aldrig, jeg havde spurt. Bjerget er nemt at huske, dets stejle lagdeling skiller sig ud i landskabet, når man tager vejen fra Deatnu-foden og nordpå over Varanger-halvøen mod Barentshavets norske kyst. Mellem halvøen og en flodstrekning, der ligger brak, markerer bjerget en brat overgang mellem vådområdet mod syd og bjergplateauet mod nord. For nogle er det det eneste velkendte syn langs denne rute, hvor bjerget falder stejlt ned i vandet. For andre er det et levested: eftersom floden snævrer sig ind, er det et oplagt sted at fiske, og man befinner sig i udkanten af et græsningsområde til rentsdyrene lige på ruten til deres årstidsbestemte træk. Områdets kvartsitbrud ligger i Juovlauotna (Austertana på norsk), en bygd med færre end 200 indbyggere i nærheden af Deatnu-foden. Deatnu er både navnet på floden og på den kommune, der omgiver stenbruddet.

Åben minedrift er en hyppigt tilbagevendende kilde til kontroverser både i og uden for Arktis. Arbejdets invasive teknologier ødelægger landskabet og skaber desuden uoprettelige forandringer af specifikke levevilkår i de berørte områder. Som regel udfolder disse kontroverser sig steder, hvor den oprindelige befolkningens måder at interagere med naturen i forvejen er under pres. Med begrebet *ekstraktivisme* refererer jeg til processer, hvor store virksomheder udfører omfattende og irreversibel udvinding af ikke-vedvarende energi såsom mineraler, kul eller olie. Ekstraktivisme betegner ikke kun de materielle processer, men også den ideologi og det konceptuelle begrebsapparat, der understøtter denne praksis og som sædvanligvis involverer en naturalisering af ressourcer som værende noget man kan tage og eje.¹ Når jeg forsøger at spore mig ind på den ujævne udfoldelse af en potentiel fremtid, et rygte, en udsigt eller en afbrydelse, er jeg særligt opmærksom på de affektive dimensioner af ressource-ekstraktivismen og selve processens fragmenterede natur, eftersom spørgsmålet spidser til i forhold til en foreslægt udvidelse af netop kvartsitbrud på Giemaš-bjerget. Jeg beskæftiger mig med dette stenbrud og de aktuelle kontroverser omkring det som en anledning til at anvende forskellige manifestationer af det såkaldt virkelige.

Der er sen aftensol i øjnene, da jeg nærmer mig Stjernevann – Nástejavri på Sámi – en sø på bjergplateauet lige nord for Juovlauotna, hvor rentsdyr-siidaens² overhoved har slæt lejt for sommeren. Der kommer røg ud af hans laavo.³ Jeg parkerer bilen og håber at få mulighed for at gennemgå nogle feltnoter fra et tidligere besøg. I august skal kalvene mærkes, inden rentsdyrene bevæger sig mod deres efterårsgræsning. Med sine omkring 4000 dyr er siidaen travl i adskillige uger. Dagen forinden overværede jeg afmærkningen af

kalvene i rentsdyrfolden, men i dag har Frode, min kontaktperson, der netop er færdig med dagens arbejde, mere lyst til at slappe af i solen og holde øje med bålet. "Lad være med at gå ind", siger han, "du kommer til at lugte af røg". Frode lægger pil på bålet, han siger, at det får kødet til at blive rødt. Siger, at det er den samme kalv, som jeg så i går i folden, såret. I morgen kan jeg smage den. Men i dag vil han tale om noget andet. Frode fortæller mig, at han er bekymret, det handler om kvartsitbruddet. Sagen forstyrrer hans nattesøvn, han vågner om natten og spekulerer på, hvad han skal stille op. Mens vi sidder ved lavvoen, får jeg at vide, at der er et kvartsitbrud i Juovlauotna, at det har ligget der i over 40 år og er ejet af den lokalkendte virksomhed Elkem. Et par år forinden blev Elkem opkøbt af kinesiske investorer, og de nye ejere planlægger at udvide bruddet. De hævder, at kvartsitten, der findes i stenbruddet kun holder et par år mere, så for at sikre stenbruddets kontinuitet er de nødt til at etablere et nyt, stort område til kvartsitudvinding. Med den planlagte udvidelse vil kvartsitbruddet nå helt hen ved siden af området, hvor rentsdyrene samles, helt op til det indhegnede område der kaldes 'græsningshaven'. Rentsdyrene græsser helst af vilde planter, og de bevæger sig frit det meste af tiden. Græsningshaven er det sted, de er samlet om sommeren, mens kalvene mærkes. Det er et stort område, og det er det nødt til at være, så rentsdyrene kan få føde nok til at klare sig, indtil de bevæger sig videre til deres efterårsgræsning og derefter, et par måneder senere, bevæger sig mod det sund, hvor de kan krydse Deatnu-foden og nå deres vinterområde længere mod syd.

Da jeg kører tilbage fra søen, genkalder jeg mig brudstykker af andre samtaler, hvor det samme kvartsitbrud er kommet op: en episode i 1973, hvor man skod dynamit af i nærheden af Giemaš. En kæmpe sten rev sig løs og begravede knusningsanleggets fundament. De ældre mente, at man aldrig skulle have gjort det så tæt på sieidi.⁴ En anden gang kom jeg forbi Juovlauotna med en ven fra kysten, vi kørte så langt vi kunne i retning af stenbruddet. Få minutters gang fra den nærmeste parkeringsplads kunne vi gå på opdagelse i den kæmpemæssige, udhulede mineskakt – som hvis en enorm skabning havde taget en bid af landskabet. Vi nærstuderede det tunge maskineri i tomgang, og grusvejene der krydsede frem og tilbage over størstedelen af den østvendte bjergskråning. Dette var altså et kvartsitbrud: nærmest usynligt for dem, der bliver på hovedvejen, og meget større end vi troede. Et par dage forinden havde min ven fortalt om en ulykke, hun havde hørt om, hvor en stor kampesten havde løsrevet sig og var faldet i vandet. Hun hørte om det, fordi en ældre samisk mand havde forudset, at det ville ske. Men hun vidste ikke

9. Se også Tor A. Benjaminsen, Inger Marie Gaup Eira & Mikkel Nils Sara (red.), *Samisk reindrift: norske myter* (Oslo: Fagbokforlaget, 2016); Mikkel Nils Sara, "Land usage and siida autonomy", *Arctic Review on Law and Politics*, vol. 3 no. 2 (2011): 158–158.

meget om det, og foreslog, at jeg talte med nogle andre – måske rentsdyrhyrderne vidste noget? Disse samtaler blev mine første møder med regionen, der både opfattede sieidi som en relationel nutidskraft og som en enhed med en agens, der potentielt kunne gribe ind i begivenhedernes gang. Sieidi er velkendte figurer i samisk religion. De er kendt som en slags samiske offersten og findes mange steder i det nordlige Skandinavien. Mange er glemt, men nogle består som levn fra en tid, hvor jorden var i live og besad kræFTER, der overskred ontologiske antagelser om 'det virkelige' i den gængse, offentlige forstand. Selvom stenene som regel klassificeres som 'kulturarv', er de mere end fortidsrelikvier.

Varanger-halvøen har ikke mange fællestræk med de Andes-verdener, der beskrives i redegørelser for kosmologier relateret til andet-end-menneskelige arter, som minekontroverserne puster liv i – f.eks. dem der beskrives af de la Cadena (2015) og Li (2013).² Ikke desto mindre er associationen mellem hellige sten og urbefolkninger ganske potent. Når tilsyneladende ubevægelige materialer tilskrives agens, er det ikke nogen bagatel.³ Som Kristina Lyons minder os om, har dette været "the grounds on which to dehumanize colonized and enslaved peoples for their so-called pre-modern mentalities".⁴ Mine kontaktpersoner i Nordnorge er temmelig påpasselige med at bevæge sig i retning af overtro, og det er jeg også. I en 'moderne' opfattelse af verden, er der indlejret en overbevisning om, at materialer grundlæggende er ubevægelige og livløse, og enhver antydning af, at det skulle forholde sig anderledes, er 'myter' eller 'overtro'. Den fremherskende diskurs i Norge informeres af en relativt sekulær udgave af kristendom.

Norges luthersk-protestantiske kirke indeholder få og simple ritualer og lægger vægt på en individualiseret, personlig tro på Jesus. Derfor lærer nordmænd at sætte pris på deres miljø og omgivelser gennem den videnskabelige realismes metafysik. Gennem uddannelse og offentlig debat har dette indflydelse på både den samiske og den norske befolkning, men konsekvenserne er formentlig forskellige for de to befolkningssgrupper på grund af den lange og dystre historie om samisk assimilering – og måden hvorpå netop assimileringsspolitikken i Sápmi var særligt brutal over for samisk tro og religiøs praksis.

Anerkendelsen af samerne som en urbefolkning og grundlæggelsen af et samisk parlament i 1989 var en

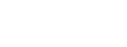
10. Tanya Richardson & Gisa Weszkalnys, "Introduction: Resource materialities" *Anthropological Quarterly*, vol. 87 no. 1 (2014): 6.

11. Hugo Reinert, "About a stone. Some notes on geologic conviviality", *Environmental Humanities*, vol. 8 no. 1 (2016): 96.

12. Ibid: 97.

13. Britt Kramvig, "Gifts of dreams, connecting to sami epistemic practice", in Barbara Helen Miller (red.), *Traditional Sami Health and Healing Practices* (Edmonton: Polynnya Press, 2015), pp. 183–199.

sen respons på et århundrede med norsk kolonisering af det samiske samfund. Revitaliseringen af etnisk samisk identitet og sprog har gjort det nemmere for den yngre generation at identificere sig som samisk, men det har ikke nødvendigvis udfordret den moderne, sekulære fornuftslogiks dominans – særligt ikke i den offentlige diskurs. Derimod kan man argumentere for, at den politiske indsats, der lagde en dæmper på den allermest intensive assimilering, baserede sig på en ide om "equality as sameness"⁵ ved hjælp af dikotomisering og komplementarisering

14. Britt Kramvig & Helen Verran, "Stories, stones, and memories in the land of dormant reciprocity: Opening up Possibilities for Reconciliation with a politics that works tensions of dissensus and consensus with care", in Jan Erik Henriksen, Ida Hydle og Britt Kramvig (red.) *Recognition, Reconciliation and Restoration: Applying a Decolonized Understanding in Social Work and Healing Processes* (Oslo: Orkana, 2020), 165–182.

* Siida: Åeldgammel betegnelse for samisk beboelse/community

* Lavvo: En midlertidig bolig (en form for telt) anvendt af den oprindelige samiske befolkning

* Sieidi: Siedier er samiske kulturartefakter, ofte en sten med en særpræget form

Denne tekst er en forkortet version af en artikel tidligere trykt i *Polar Record*, januar 2021 (doi.org/10.1017/S0032247420000443).

EUROPA PA VARE SKULDRE

Kate Johanne Utsi

Det er mai og reinsdyrflokken er kommet til sine sommerbeiteområder ytterst på Varangerhalvøya, ut mot Barentshavet, så langt nord og øst du kommer på Fastlands-Norge. Igjen har det vært en utfordrende vinter, med regn i midten av februar som lagde is der det skulle ha vært løs snø. Denne isen gjorde det vanskelig for reinene å komme ned til maten. Det er ikke første gang vi opplever regn i februar, men nå for tiden skjer det oftere.

Mitt navn er Kate Johanne Utsi, og jeg tilhører en reindriftssamisk familie. Mine forfedre har overlevd i disse værharde og karrige områdene i flere hundre år på grunn av reinsdyrene og deres evne til å overleve ekstreme forhold. Samene er sterkt knyttet til reinsdyrene og har gjennom tidene tilpasset seg en livsstil som følger reinens vandring fra kyst til innland gjennom sesongene. Språket vårt, kunnskapen vår, joiken og verdiene våre er nært forbundet med reinsdyrene og naturen vi omgir oss med.

Samene er Europas eneste urbefolkning. Vi er bosatt i nordlige deler av Norge, Sverige, Finland og Russland. Urbefolknings over hele verden har vært og er utsatt for hard assimilering og kolonialisering.

Min familie ble hardt fornorsk. Min bestefar og bestemor var begge samer som vokste opp med samisk som hovedspråk. Bestefar snakket dårlig norsk hele livet. Likevel lærte de ikke sine ni barn samisk. Min far var den eneste som lærte seg samisk. Han var også den eneste som fulgte i min bestefars fotspor og drev med reindrift, og lærte derfor samisk gjennom arbeidet med reinene. Han så dessverre ikke nytten i å lære sine barn samisk, så jeg og min søster vokste ikke opp med samisk som hjemmespråk. Jeg snakker ikke samisk.

Min søster har lert seg det i voksen alder. Jeg har 23 fetttere og kusiner på min fars side – ingen snakker samisk. Så i løpet av en generasjon forsvant språket vårt. I dag er det to av mine besteforeldres etterfølgere som snakker samisk. Det kunne vært nærmere hundre. Det er vondt å tenke på. Min bestemor sa at hennes barn skulle lære seg norsk og «bli noe». Og det er hennes erfaringer fra å være samisk i Etterkrigs-Norge som har tatt fra oss så mye av vår samiske identitet.

Det er flere lignende historier fra mange av familiene i mine områder, der den i familien som overtok reindrifta snakket samisk, mens resten av søsknene ikke lærte seg dette. Reindrifta var og er en utrolig viktig del av samisk identitet og kunnskap.

Reindrifta har klart å holde på det samiske, der vi ser at kystsamfunnene og samer utenfor reindrifta har mistet så mye.

I dag er reindrifta under et utrolig stort press fra den grønne industrien. Europa trenger kraft og mineraler for å bytte ut olje og gass til fornybare kraftkilder. I vårt sommerbeiteområde har vi i dag to vindkraftverk. Vi opplever store negative konsekvenser av dette: reinen unngår disse områdene med opp til 10-14 kilometer. Dette fører til at reinene bruker andre beiteområder som igjen blir slitt og dårligere. De første vindturbinene kom for ti år siden, og for syv år siden fikk vi vite at kvartsittgruva som også er i vårt sommerbeiteområde skulle utvide.

Dette var veldig skremmende nyheter for oss. Planene vi fikk presentert gikk ut på å utvide gruva åtte ganger størrelsen den var da. I nesten 50 år har gruva vært i drift. Det meste av aktiviteten har funnet sted helt mot sjøsiden, og har bygd på lite forstyrrelser for reindrifta vår. Men nå skal den bevege seg mye lengre inn i landet og komme inn til viktige beite- og oppsamlingsområder for reinsdyrene. Gruva vil også krysse viktige trekkeveier.

Dette var starten på en veldig opprivende og vanskelig prosess for hele distriktet. Gruva ligger i min egen hjembygd. Min far og hans søsken vokste opp her, og flere av mine slektinger har arbeidsplass i gruva. Selvsagt ville dette by på utfordringer både innad i familien og i lokalmiljøet generelt. Men vi ante ikke at Elkem, firmaet bak gruvedriften, ville være med på å nøre opp under en slik konflikt. Jeg hadde sett for meg at Elkem ville ha stram regi på hva som ble kommunisert fra sine folk, og at de ville passe på at vi i reindrifta følte oss godt informert og lyttet til hele veien.

Istedentfor opplevde vi at Elkem bevisst brukte, til sin fordel, konflikten som allerede eksisterer mellom reindrifta og de som mener at reindrifta har for mye de skal si i utbyggingssaker og andre arealkonflikter. Det er mange som mener at reindrifta er til hinder for utvikling og nye arbeidsplasser i Finnmark. Slik har det alltid vært – det husker jeg fra jeg var barn også. Og den konflikten er ikke blitt mindre med det grønne skiftet.

Jeg mener at mye av denne konflikten kommer fra fornorskningen. Det er så mange i Finnmark som har tapt sin identitet, og som derfor føler seg forskjellsbehandlet fra de som er «ekte» samer. Dette må oppleves sårt, og det er en grobunn for splittelse mellom oss. I stedet for å stå samlet så angriper vi hverandre. Og dette er til utbyggernes fordel. Fornorskningen fortsetter på den måten ennå i dag. Derfor er det vondt å tenke på at reindrifta, som fortsatt er en viktig samisk kulturbærer, nå er under et så sterkt press som bare er med på å skape mer konflikt i den samiske befolkningen.

I syv år har vi vært i forhandlinger med Elkem. Dette har vært en bratt læringskurve. Elkem er et multinasjonalt selskap med en omsetning på mange milliarder kroner. Det er ikke enkelt å stå opp mot et slikt apparat. Vi har følt oss mistrodd, ført bak lyset og manipulert. Men vi har aldri latt oss kue.

I dag forhandler vi om et mye mindre område enn planlagt, som ikke går over trekkeveiene. Men vi vet at om kun få år vil Elkem søker om å gjennomføre utvidelsen de originalt ønsket. Men trekkeveiene er reinen sine – de har vandret der i hundrevis av år. Vi kan ikke ødelegge dem, ikke for noen eller noe. Dette er hellige stier.

Grafisk design: fanfare
Typography: Glossy Magazine, Bold Decisions
Trykt hos: Raddraier, Amsterdam
Publikasjonen er støttet af: Augustinus Fonden

O – OVERGADEN
Overgaden neden vandet 17, 1414 København K,
overgaden.org

Nanna Elvin Hansen
Groundings
Udstillingsperiode: 27.05.2023 – 06.08.2023

ISBN: 978-87-94311-12-0
EAN: 9788794311120

Redaktør: Nanna Friis
Tekst: Marianne Elisabeth Lien, Kate Johanne Utsi,
Godofredo Pereira, Rhea Dall
Oversættelse: Tim Ekendahl, Nanna Friis
Korrektur: Live Drønen,
Anne Kølbæk Iversen, Susannah Worth
Foto: David Stjernholm, Nanna Elvin Hansen

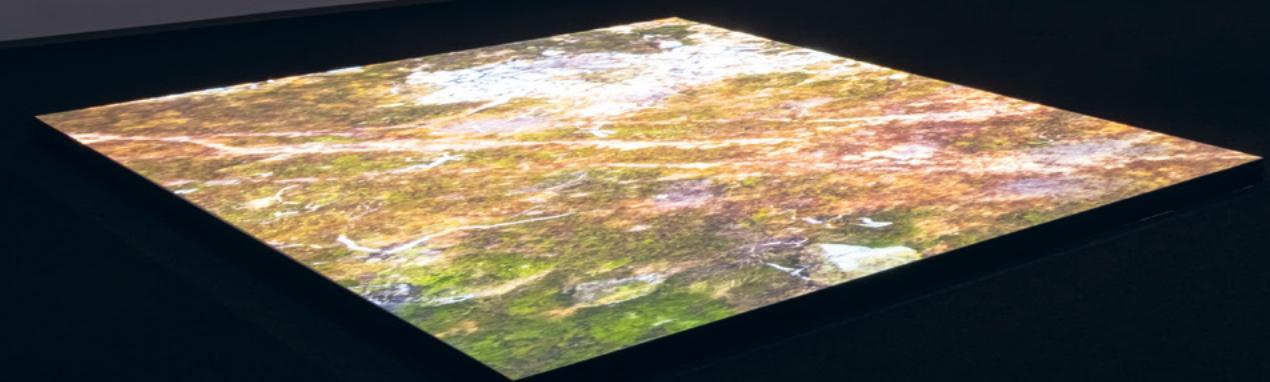
Udstillingen er støttet af:
Statens Kunstmuseum, Nordisk kulturkontakt,
Center for Kunstrerisk Viden og Udvikling,
Statens Værksteder for Kunst

Trykt i 150 eksemplarer

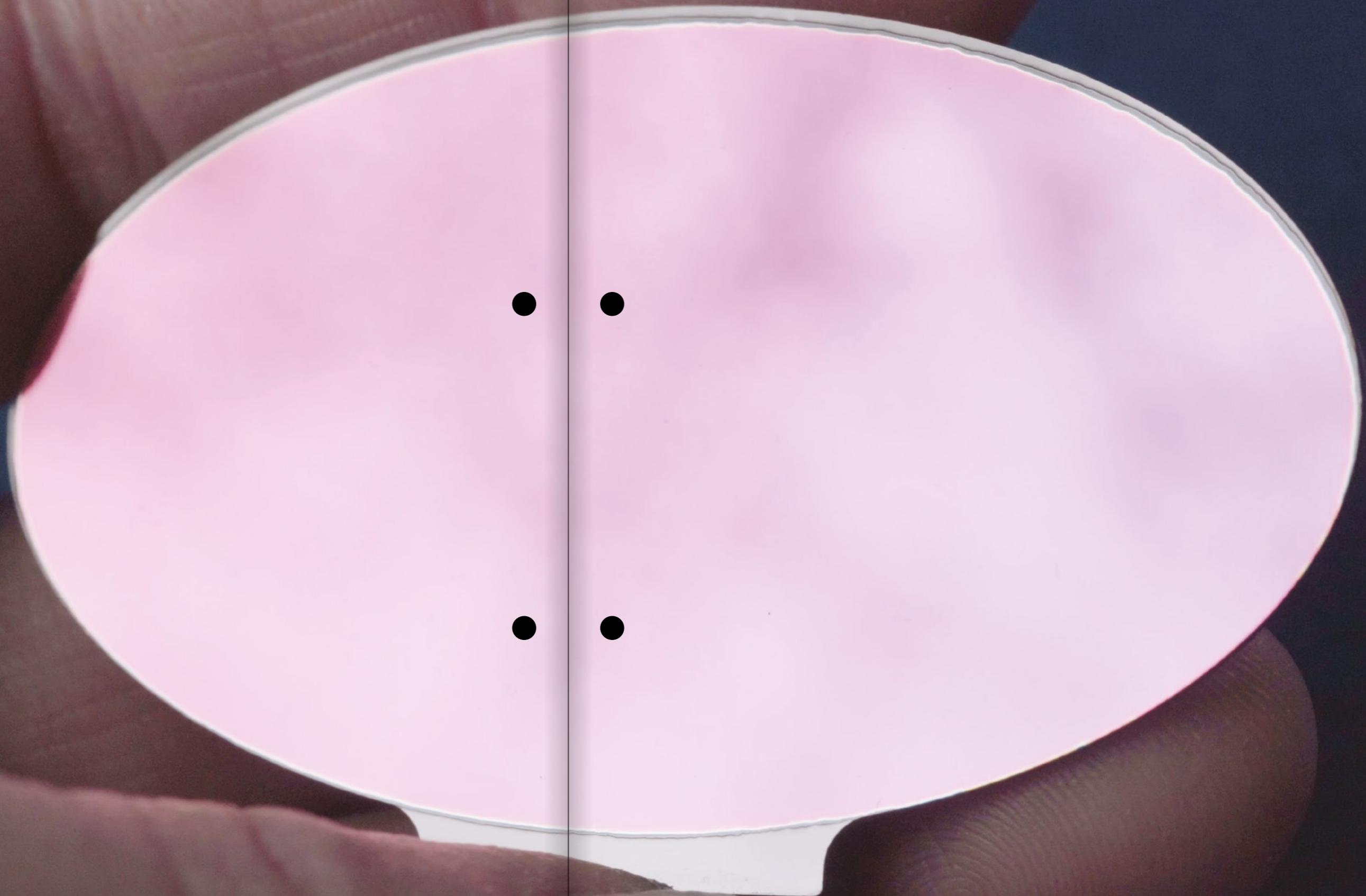

Projectors

Printed in edition of 150 copies

The publication is supported by: Augustinus Foundation

Kadaster, Amstelveld

Graphic design: fantare

The Danish Arts Foundation,
The exhibition is supported by:
Nordic Culture Point, The International Centre
for Knowledge in the Arts (Copenaghen),
and the Danish Art Worksshops

Photo: David Stjernholm, Nanna Elvin Hanssen
Anne Kolbæk Iversen, Susannah Worth

Editor: **Nanna Friis**
Text: **Marianne Blisabeth Lien**, **Kate Johanne Utsi**
Godofredo Pereira, **Rheia Dall**
Translation: **Tim Bkeneshalh**, **Nanna Friis**

FAN: 97879451120
ISBN: 978-87-94511-12-0

Overgaden meden Vandet 17, 1414 København K,
overgaden.org
Nanna Elvin Hansen
Groundings
Exhibition period: 27.05.2023 - 06.08.2023

O-VERGADEN

but we refuse to be subdued. We are now in
we have felt mistreated, sidelined, and manipulated,
up against such a powerful alliance; they have,
negotiations over a much smaller area that would not
cut across the migratory routes, but we know that
in a few years Elkem will apply to expand beyond
the planned area. But the migration routes belong
to the reindeer; they have walked these trails for
centuries. We cannot destroy them—not for anyone
or anything. These are sacred paths.

We attack each other instead of standing united, favoring the developers. In that way, the Norwegianization continues to this day, it is painful to think that reindeer herding, such an important carrier of Sami culture, is causing even more conflict within the Sami population.

We have been in negotiations with Ellkem for seven years now and it has been a steep learning curve. Ellkem is a multinational corporation with billions of Norwegian kroner in revenue. It is not easy to go through such a powerful machine. The easiest part of Norwegianization is to agree to go forward.

I think that much of this clash stems from the Norwegianization process. So many people in Finland have lost their identity and feel unfairly treated compared to real Sami. This must be a painful experience and it is a perfect breeding ground to divide us.

Instead, we felt that Elkem used the already existing conflict between remeinder herders and those who think that reminder herding is stilling development and job creation in the Finmark county. It has always been like that; I remember it going on when I was a child a well. This is not a conflict that has slowed down with the green transition.

This became the start of a harrowing and complicated process for the whole district. The mine is located on my homeland. My father and his siblings grew up here and many relatives work in the mine. Obviously, this would cause challenges both within the family and with the local environment. We had no idea that mining company Ellkem would be involved in raising the stakes on such a sensitive issue. I had imagined they would take strict measures on what was being communicated by their people and that they would make sure to listen to the reminder borders and keep it well informed throughout the process.

This was frightening news. The plan presented to us demonstrated a mine that would expand by eight times its original size. The mine had been operating for nearly 50 years. Most of the activity had been toward the sea-side with little disturbance to our remedier activities. Now it was about to expand inland across important grasslands and gathering areas for the remider. The mine would also cut across important routes.

These days, solar, wind, hydroelectric, nuclear, and fossil fuel energy sources to produce electricity from power plants are being replaced by wind turbines and solar panels. These technologies are becoming more popular because they are renewable and do not pollute the environment. However, there are some concerns about their impact on the environment.

The impact of wind turbines on the environment can be both positive and negative. On one hand, wind turbines help to reduce greenhouse gas emissions and combat climate change. They also provide a clean, sustainable source of energy that can help to meet the world's growing energy需求. On the other hand, wind turbines can have negative impacts on local ecosystems, such as birds and bats, and can also affect the visual appearance of landscapes.

Similarly, solar panels can have both positive and negative impacts on the environment. They help to reduce greenhouse gas emissions and combat climate change. They also provide a clean, sustainable source of energy that can help to meet the world's growing energy需求. However, solar panels require a significant amount of land to be installed, which can affect local ecosystems and habitats.

In conclusion, while wind turbines and solar panels are important tools for combating climate change and providing a sustainable source of energy, it is essential to consider their environmental impacts and find ways to minimize them. This requires a collaborative effort between governments, industries, and individuals to promote responsible energy production and consumption.

I here are similar stories in many other families where I am from—family members who assume the remmder responsibilities speak Sami while others never learn the language. Remmder herding was, and still is, an incredibly important part of the Sami identity and knowledge. Remmder herding has helped preserve the Sami heritage, while coastal communities and Sami people not involved in herding have lost so much.

Norwegian in his whole life. Still, they never taught the nine children to speak Sami. My father was the only one who taught himself the Sami language. He was also the only one who followed in the footsteps of his grandfather and became a reindeer herder. He learned Sami through his work with the deer. Unfortunately he did not see the point in teaching his children Sami so my sister and I were brought up without Sami our home language. I do not speak Sami; my sister learned it as an adult. I have 25 cousins on my father's side; not one speaks Sami. Over the course of one generation, we lost our language. Today, only two have been close to a hundred. It hurts to think about what Norwegian mother said that her children would learn Norwegian and "become something". Her experience as a Sami person in post-war Norway led us to be My grandmother close to a hundred. It hurts to think about what Norwegian mother said that her children would learn Norwegian and "become something". Her experience as a Sami person in post-war Norway led us to be

My family was subjected to severe measures of Norwegianization. My grandfather and grandmother were both Sami growing up with Sami as their primary language. My grandfather spoke poor

The Sami are the only indigenous people of Europe who still practice reindeer herding. They are also the most numerous indigenous people in Norway, Sweden, Finland and Russia. Indigenous people across the world have been, and are still, subjected to the harsh measures of assimilation and colonization.

My name is Katie Johanne Utsi and I belong to a family of Sami reindeer herders. My ancestors have survived in these harsh and barren lands for centuries with the help of the reindeer and their ability to cope in extreme conditions. The Sami are closely connected to the reindeer and have, over time, adapted a lifestyle that follows the seasonal migration of the deer, from coast to inland. Our language, known as *jokk* (traditional Sami songs), and our values are closely tied to the reindeer and the nature we surround ourselves with.

You will ever get in mainland Norway. It has been another challenge winter, with rains in the mid February, putting an ice crust on what should have been powder snow. The ice makes it hard for the remedier to access their food. It is not the first time it has rained in February but these days it happens more often.

Nale Journalie Utsi

SHOULDERS ON OUR EUROPE

multiplicity of subaltern actors that find in this tension
to assert political claims; indigenous peoples, social
movements, student movements, or local communities
have recently taken disputes in the underground
frontier as an opportunity to propose radical political
transformations. More than that, they have done so
by incorporating, instead of denying, technoscience
and resources in their claims. An important example
of Guatemala who have organized for the first time
the extraction of natural resources against state -
was the focus of the Chilean student movement of
2011 on copper re-nationalization, bringing back
a project central to Allende's government.
26. "Territorial machines" proceed both by operations
of stratification (classification and delimitation) and by the production
of models of subjectivity (the idea of energetic sovereignty,
or the images of eco-friendy development).

27. Manuel De Landa, *A Thousand Years of Nonlinear History*,
New York: Zone Books, 1997.

28. Christian Sandberg, "Indigenous Guatemalan Create Political
Platform for 2015 Elections", *Lipstick Down World* (<http://lipsidedownworld.org/main/quacmala-activities-33/5149-indigenous>),
10 December 2014,

POLITICS

The Niger Delta in Nigeria or Venecuelas Orinoco Bells extractive assemblages include pipelines, refineries, and reservoirs as much as they include security fences, oil bloc maps or petrochemical research labs. They constitute what call territorial machimes, assemblies of legalities, spatial, logistic, and subjective systems, leaving a remote hinterlands on the African or South American tractive new territorial geometries that extend deep into water canals, mining towns, tallimbs ponds, and, more dramatically, the digging of gigantic canyons by open-pit mines, such as Chuquicamata in the Atacama, the river dredging and damming of deltas or massive clearances of tropical forest or savannah — that they can only be grasped from aerial photographs or satellite images. In this light, the use that I have made previously of the term "attractor" closely obeys the diagram provided by Manuel De Landa in *A Thousand Years of Nonlinear History*,²⁷ where he argues that we should understand these alterations of the Earth's surface as the process by which the forces of undeground attractors slowly mineralize over the surface of the Earth. But what De Landa fails to mention is how violent such "mineralization" is, both to the environment and to the people that inhabit the area.

extraction and mining operate through state-centralized enclaves regimes, this being one of the reasons why many argue they undermine the state's legitimacy.²⁰

dispossession "actively promoted by neoliberalism" is broader account, David Harvey argues how the role of law has been central to the increase of "accumulation through dispossession". This is a process that is not exclusive to the appropriation of fossil fuels or mineral resources but part of a wider process of destruction of common goods: promoting the conversion from common property rights to private rights, and thereby in clarifying the cynical deregulation of legal and peasant populations.²¹ Anna Tsing goes even further in detailing the cynical deregulation of legal and peasant property rights to private rights, and fails to be not a collateral consequence but in fact a central aspect of the constitution of resource frontiers: "frontiers are not just edges; they are particular kinds of spaces where the expansive nature of extraction comes into its own. Built from historical models of European extraction, but that law itself, and its history, is insuperable, but rather with legal frameworks, the attraction of the global economy of raw materials, commodities, and transnational flows of raw materials, which manage the vast network of planecary logistics, which manage the cultural systems. Following Henri Lefebvre closely, capitalist expansion over the whole Earth as a process of planetary urbanization,²² a spatial politics of circulation that integrates the operation of global transport, industrial and urban conditions, replacing them with a net that is traced out. The attraction of oil and minerals is, after all, due to the global necessity of these commodity natures as trends to ignore distinctions between urban and non-urban areas to serve the entire world, so that it "would be ever more acquisitive but of complex assemblies of structures that expand across the globe".²³

Geographer Neil Brenner describes this reterritorialization taking into consideration its legal dimensions we see how this expansion is not simply a matter of demands based on global capitalism, London: David Harvey, *Spaces of Global Capitalism*, London: 2005, p. 43.

20. Eduardo Gudynas, "Díaz Tesis Urgentes Sobre El Nunca se acuerda de Acción Popular", Centro Latinoamericano de Investigación, Princeton University Press, 2005, pp. 27, 28.

21. Anna Lowenhuap Trsing, *Friction: An Ethnography of Globalization*, Duke University Press, 2013.

22. Sandra Mezzadra and Brett Nelson, *Borders as Method,声称: Duke University Press, 2014.*

23. Neil Brenner, *Implosions/Explosions: Towards a Study of Globalization*, Berlin: Jovis, 2014.

LAWS AND LOGISTICS

Silver was the motor of war against local indigentous peoples; initially originated a war and a civil war; and copper was the motive for a coup and subsequently "attractor" conveys the ways in which social and political imaginations are, and have always been, captured by a will to harness the precious riches undergound round riches have been central to expansionist projects but also to nationalist claims or claims of sovereignty and independence.¹⁸

LAWS AND LOGISTICS

The extraction of mineral resources requires a complex series of legal frameworks, which are theoreticaly underground round riches have been central to expansionist projects but also to nationalist claims or claims of sovereignty and independence.¹⁸

El Dorado by Spanish and Portuguese conquerors of the Earth: from the sixteenth century quest for the riches supposed to regulate the relation between different interested parties, but which historically have been used to legitimize plunders, land grabbing, and miningious enslaved people lost their lives, Ugo Mather and Laura Nader trace how the rule of the law was dispossessation. Starting from the example of the Potos mines in Bolivia, where approximately eight million and Lauras Nader argue that it has expanded into a global mechanism of extraction and its mode of extraction allow. Timor y Mitchell, See Mitchell for an analysis of the political affordancess that each resource and its history of the colonial affordancess that 18. This is in many aspects the continuation of the colonial project, the history of which is presented with amazing clarity by Eduardo Galeano when describing Latin American history of the Plague of Continen, New York: Monthly Review Press, 1997.

We witness this role of law at work today in the multiple function of special economic zones, encavates with exceptional taxation regimes and labor regulations that circumvent the democratic principles of the Westem imperialist and colonial project (for instance, the doctrine of terra nullius denied the existence and prior rights of original inhabitants),¹⁹ and argue that it has expanded into a global mechanism of extraction and its mode of extraction allow. Timor y Mitchell, Capital expansion. By Eduardo Galeano when describing Latin American history of the Plague of Continen, New York: Monthly Review Press, 1997.

18. This is in many aspects the continuation of the colonial project, the history of which is presented with amazing clarity by Eduardo Galeano when describing Latin American history of the Plague of Continen, New York: Monthly Review Press, 1997.

19. Ugo Mather and Laura Nader, *Plunder: When the Rule of Law quests for gold, silver, or copper, which started with Portuguese*

and Spanish colonialism and is today promoted by the international financial and banking institutions: the Intermediational Monetary Fund (IMF), the World Bank, USAID, the Agreement on Trade-Related Intellectual Property Rights (TRIPS), and so on. Eduardo Galeano and Cedric Bœflage, Open Vins of Latin America: The Centuries of the Pillage of a Country, New York: Monthly Review Press, 1997.

is used to describe a quasi-legal mechanism common to European colonial powers whereby any land that would be considered empty could be acquired by a sovereign state; and that the laws of that state would benefit the people who would then apply to that territory. As a consequence, power, and at worst killed or enslaved. Importantly, existing social institutions would be affected by a sovereign state; and that the laws of that state would benefit the people who would then apply to that territory. As a consequence,

and political arrangements, customary laws, forms of property or ownership, and at best, become subjects of the new sovereignty is its people's would, at best, become subjects of the new sovereignty.

in this context we can identify a series of what I would like to call underground attractors: unique areas of geopolitical dispute, frontier conditions brought about by the acceleration of extraction in such areas as the Arctic region, the Amazonian hinterlands, the Orinoco basin in Venezuela, the Athabasca Tar Sands in Canada, or the East and South China Seas. Within non-linear or dynamic systems theories the term "attractor" refers to a system's behavioral tendency. In time, any given system tends to repeat certain behaviors, even if never in the same way. For this reason I will use the term "underground attractors" in reference to the ways in which the undergrround frontier seems to function. It is obvious hard to claim that the history of any of these cases consists of a single system; neither is it yet to a certain extent the analogy seems capable of grasping a series of important aspects of undergrround frontier variations seem to repeat the same pattern of territorial transformations with violent disputes. In Chile the frontier was established with the extraction of gold mostly in the late nineteenth century, and copper since the beginning of the twentieth century. Each of these different cycles was parallelled by legal transformations and new infrastructural projects.

15. Mazen Labban, Space, Oil and Capital, Abingdon: Routledge, 2008, p. 48.

16. All this only in regard to inorganic resources, leaving out of the picture agribusiness, such as large-scale cattle herding or soy farming that is pushing the hinterland frontiers of Sub-Saharan Africa, South America, and Asia.

At the same time, hydrocarbons located in hard-to-reach areas like the Arctic, in deep offshore reservoirs or militarily unsuitable areas, have also become the object of massive exploration—not to mention the immense resources for the removal of legal and political obstacles to extractioning oil and gas from marine reserves and protected areas. As Mazen Labban argues, oil is not so much about reserves but about the willingness to find them.¹⁵ Countries such as Angola or Canada are part of the list of major oil exporters; their new-found riches granting them new geopolitical powers. And this expansion of hydrocarbon extraction has accompanied by an expansion in the mineral prospects of gold, copper, and lithium. Today, nations like Mongolia (copper and coal), Peru (copper and zinc), and Mozambique (gold and gas) have been added to the list of established mineral exporters like Chile, the US, and China.¹⁶ The extraction of both minerals and fossil fuels is part of a race that is taking place due to large-scale Chinese industrialization and expansion of industrial development in India and other BRIC nations. As such, the knowledge we have about their size, known quantities of reserves—or even the simple fact of their existence—is in fact a function of both capital and technological investments.

INTRODUCTION

In the main space of the exhibition the quartzite stone is the focal point of an enigmatic audiovisual collage. Following the stone as a material witness to the extraction cycle, three grand screens transport the visitor from quarry to optical mirrors; from sailing around the quarry at the mountain top and centering the quarry via a drone view of migrating reindeer upright screen) via a drone view of migrating reindeer of the artist and Bozek's hands sorting quartzite, silicon carbide, and optical mirrors (left, smaller upright screen). The company is planning to expand tracks where the company is planning to expand the quarry (grand screen on ground), to a close up of the artist and Bozek's hands sorting quartzite, silicon carbide, and optical mirrors (left, smaller upright screen).

that makes it possible to see, survive, and remotely register the Earth's soil layers, landmasses, and migrations. The optical mirrors are formed of silicon carbide, an extremely hard material used in heat shields for space rockets. Hanssen tracks the silicon carbide optics via the scatteritic industry's hi-tech chains of production to their ground substance: the stone quartzite. (In fact, she requested permission from Norway, by the depopulated village Austreina, close to the Russian and Finnish border. Moreover, it turns out that the largest stockholder of the extraction company is China National BlueStar which plans to expand the mine sixfold. In brief, this is a geopolitical minefield, not least since the local, indigenous Sami

For O—Overgårdcn, Hanssen has created the major new film and sound installation *Groundings*, collaborating with sound artist Eliza Bøzck, among others. Based on long-term research on the quartzite quarry at the Gimseås mountains in the Sør-Østlandet region of northern Norway, Hanssen's investigation digs into questions of the manmade structures that control Earth's raw materials and ground—hence the title *Groundings*. How technology amplifies the mapping, analysis, extraction, and profitability of natural resources and how the core resources employed in these new technologies and shifting geopolitics are the Earth's raw materials shown on a grand table in the exhibition's first space, co-produced with data engineer Halldan Moutizzen, satellites that orbit Earth daily. In the filmic prologue, Hanssen's forensic project takes as its point of departure the optical mirrors (also called SiC-optics) used in the telescopes of satellites that orbit Earth daily. In the filmic prologue, the artist navigates satellite imagery taken from this space on a grand scale in a kind of extreme, augmented reality—

It is a great pleasure to introduce this publication, a companion to Namina Elvin Hanssen's solo exhibition at O-Overgåden. Since 2021, O—Overskeden has, with the support of the Augustinus Foundation, published a monographic series in conjunction with the large-scale in-house solo exhibitions, aiming at expanding the offsprings material. In this particular case we've been fortunate to be able to include the voices of Kate Jøshanne Utst, Marianne Lien and Godofredo Pereira and are very grateful for all contributions. Moreover, a warm thank you to in-house editor Namina Elvin and the graphic design team at fanfare for their always dedicated work, and of course to the artist for generously sharing her conceptualizations and through collaborative processes, her works unveil how grassroots roots activate art, research, and structural violence and historical inequality impact human rights and materiality.

Overgaden neden vandet 17, 1414 København K,
overgaden.org

Groundings
Exhibition period: 27.05.2023 – 06.08.2023

oooO
ΕΛ(Ο-Ο)

VE(O-O)OOO

The image shows several mineral specimens against a solid blue background. In the top left corner, there is a large, light-colored, irregularly shaped rock. To its right is a smaller, white, angular rock. Below these, in the center-left, is a dark, crystalline mineral specimen with a metallic sheen, appearing as a cluster of small, sharp crystals. In the bottom center, there is a single, flat, hexagonal-shaped mineral specimen. To the right of the hexagonal specimen is a vertical, rectangular piece of clear plastic or glass with a circular hole near the top edge. The overall composition is a photograph of geological samples.

